

درس دوم

در این درس به سبک‌های شعر فارسی و ویژگی‌های سبک خراسانی می‌پردازیم.

۱. سبک‌های شعر فارسی چنانکه استاد ملک الشعرای بهار آنها را بر اساس دوره

تاریخی و محیط جغرافیایی تقسیم کرد:

- سبک خراسانی یا ترکستانی (آغاز شعر فارسی تا قرن ششم)؛
- سبک عراقی (از قرن ششم تا قرن دهم)؛
- سبک هندی (از قرن دهم تا قرن سیزدهم)؛
- دوره بازگشت (در تمام طول قرن سیزدهم).

سبک خراسانی ابتدا در خراسان به وجود آمده و چون ترکستان نیز جزء خراسان بزرگ به شمار می‌رفت، بدان ترکستانی هم گفته‌اند و به علت ظهورش در زمان سامانیان، آن را سبک سامانی نیز نامیده‌اند. سبک خراسانی بر حسب زمان، به سه سبک سامانی، غزنوی و سلجوقی تقسیم می‌شود که ویژگی‌های مشترک در آنها دیده می‌شود.

۲. ویژگی‌های سبک خراسانی:

- ویژگی‌های زبانی:

۱. سادگی زبان؛

۲. کمی لغات عربی و لغات بیگانه؛

۳. کهنه و مهجور بودن بخشی از لغات در مقایسه با زبان امروز.

• ویژگی‌های فکری:

۱. غلبه روح شادی و نشاط و خوش‌باشی؛

۲. واقعگرایی شعر، طبیعی و ساده و محسوس و عینی بودن توصیفات؛

۳. زمینی و دست یافتنی بودن معشوق؛

۴. غلبه جنبه‌های عقلانی بر جنبه‌های احساسی و عاطفی؛

۵. حاکمیت روح حماسی؛

۶. سادگی و جنبه عملی داشتن اشعار پند و اندرز؛

• ویژگیهای ادبی:

۱. قالب عمده شعر قصیده است؛

۲. استفاده از آرایه‌های ادبی، طبیعی و معتدل است؛

۳. قافیه وردیف بسیار است؛

۴. در توصیفات، بیشتر از تشبیه بهره گرفته است؛